

Schriftelijke vragen:	Benut nieuwe onderzoeken naar segregatie en kansenongelijkheid
Datum indiening vraag:	9 mei 2025

Recent onderzoek van Dieuwke Zwier naar kansenongelijkheid in het onderwijs laat zien dat de sociaaleconomische status van ouders een grote invloed heeft op de middelbare schoolkeuze van kinderen. In haar studie *Rhythms of Class*, uitgevoerd aan de Universiteit van Amsterdam, concludeert Zwier dat deze invloed de kansengelijkheid in het onderwijs beperkt.¹

Ook publiceerde de VO-raad recent een onderzoek van KBA Nijmegen, het Kohnstamm Instituut en DUO van de afgelopen 8 jaar met als conclusie “Onderwijssegregatie houdt aan”.²

Naar aanleiding van deze onderzoeken hebben de fracties van de PvdA, Groenlinks, D66 een aantal vragen.

Vragen
Het onderzoek concludeert dat leerlingen met een lager schooladvies maar uit een kansrijk gezin vaker kiezen voor een brede brugklas. Ouders van kinderen uit kansarme gezinnen kiezen vaker voor scholen meer in de buurt, en dus niet per se met een brede brugklas. Dit terwijl brede brugklassen vaak kansengelijkheid bevorderen. Dat geldt ook voor brede scholengemeenschappen. Om beide te stimuleren nam een meerderheid van de raad in 2024 deze motie aan Document Viewer - U-reka Gemeente Utrecht Na onderzoek van de PO-raad³ is dit een volgend onderzoek dat het belang van brede brugklassen aantoonst. Uit het onderzoek van Zwier komt een aantal zaken naar voren. Zo blijkt dat de manier waarop onderwijs wordt aangeboden, op een brede of een categorale school, van invloed is op de leerlingen die de school aantrekt. 1. Heeft het college kennisgenomen van dit nieuwe onderzoek en wat is de reflectie daarop? Ziet zij dit onderzoek net als de agenderende fracties als een extra aansporing om nog meer dan al gebeurt werk te maken van brede brugklassen en brede scholengemeenschappen? Zo niet, waarom niet? 2. Utrecht heeft in het verleden veel brede scholengemeenschappen gekend, waarvan er ook veel verdwenen zijn, met diverse redenen. Welke lessen zijn er geleerd over de locatie en wijze van inrichting van een brede scholengemeenschappen om die te laten slagen? 3. Op welke VO-scholen in Utrecht is sprake van een brede brugklas met minimaal 3 onderwijsrichtingen/ leerroutes en hoeveel jaar gaan leerlingen in die samenstelling naar school? 4. Eerder hebben fracties ook al eens gewezen op de ‘Brede brugklas subsidie’ die in Amsterdam bestaat om brede brugklassen te stimuleren. Wat is, met de kennis van dit

¹ [Segregatie in onderwijs ondanks vrije schoolkeuze: ‘Ongelijkheid wordt alleen maar groter’ | Het Parool](#)

² [Onderwijssegregatie houdt aan - VO-raad](#)

³ [Factsheet: brede brugklas vergroot kansen leerlingen - VO-raad](#)

nieuwe onderzoek, de analyse van een dergelijke subsidie om ook in Utrecht meer te komen tot brede brugklassen?

5. Zou het college met de onderwijspartners andere maatregelen kunnen bedenken die kunnen leiden tot meer brede brugklassen in onze gemeente?

Uit het onderzoek van Zwier blijkt verder dat de hoe onderwijs wordt aangeboden –op een brede school of een categorale – en de profilering van de school –bijvoorbeeld als technasium, montessori of vrije school – ook van invloed is op welke leerlingen die aantrekt. Leerlingen met een vmbo-advies en ouders die gestudeerd hebben aan het hoger onderwijs kiezen bijvoorbeeld vaker voor een brede school met havo- en vwo-niveaus, vanwege de doorstroommogelijkheden, terwijl kinderen wier ouders op het mbo hebben gestudeerd, of helemaal niet, in dat geval vaker een school kiezen die alleen vmbo aanbiedt.

6. Hoe reflecteert het college op deze conclusie?
7. Kan het college een overzicht delen van alle VO-scholen met daarbij vermeld in welke categorie deze scholen vallen, zowel qua breed als categoriaal en qua profilering? Kan het college daarbij aangeven welke scholen recent gestart zijn en juist gestopt zijn, of binnenkort ophouden te bestaan?

De fracties denken bij deze conclusie aan recente ontwikkelingen de afgelopen jaren zoals de start van School aan de Singel, met montessoriconcept, en daarmee ook adverteren en in eerdere jaren Descartes en Waldorf die Gregorius (gaan) vervangen.

8. Hoe ziet het college deze ontwikkeling in relatie tot de recente conclusies van het onderzoek van Zwier?

Op woensdag 16 april hoorden groep 8 leerlingen op welke middelbare school zij zijn geplaatst. Op een aantal scholen moest geloot worden. Zo waren er meer aanmeldingen dan plekken op o.a. het Descart, het Jordan Lyceum (Montessori) en diverse scholen die alleen HAVO/VWO aanbieden, zo signaleert Nadia Daoudi, [Deze Utrechtse scholen zijn het populairst onder brugpiepers in spe: 'Nieuwerwets onderwijs doet het goed' | Utrecht | AD.nl](#)

Er lijkt geen sprake van overaanmeldingen op brede scholengemeenschappen en dus wel op scholen met een specifiek profiel. Deze signalering lijkt in lijn met de uitkomsten van het onderzoek van Zwier.

9. Hoe duidt het college de overaanmeldingen op deze specifieke scholen, in relatie tot de conclusies van Zwier?

Een andere conclusie van het onderzoek gaat over extra aanbod dat scholen aanbieden, namelijk dat dit ouders afschrikt.

Daarnaast kunnen scholen die een buitenlandreis of andere extra programma's aanbieden onbedoeld jongeren uit rijkere gezinnen aantrekken en hun leeftijdsgenoten die thuis minder te besteden hebben afschrikken.

Daarnaast hebben de fracties ook recent nog geconstateerd dat scholen die dit soort extra's aanbieden nog niet altijd volledig communiceren over het feit dat dit onder een categorie schoolkosten valt die vrijwillig is en ouders dus niet verplicht zijn te betalen, zonder consequenties voor deelname van het kind. Hier bovenop komt dus de conclusie dat het aanbod alleen al voldoende is leerlingen af te schrikken.

10. Wat is de reflectie van het college op deze conclusie?

Voordat de fracties hierop acties vragen, lijkt het ons eerst nuttig een goed overzicht te hebben van het extra aanbod op VO-scholen.

11. Kan het college van alle VO-scholen op een rij zetten wat zij bieden aan extra aanbod en daarbij in kaart brengen hoe scholen daarbij communiceren over het vrijwillige karakter daarvan?
12. Kan het college bij dit overzicht aangeven of het voornemens is o.b.v. dit onderzoek in gesprek te willen met (sommige) scholen, bijvoorbeeld bij extra aanbod waarvan de indruk is dat dit dus drempelverhogend is voor sommige leerlingen en hun ouders?

Het lerarentekort is een nationaal probleem. Toch blijkt uit het onderzoek dat kansarme leerlingen hier nog meer nadeel van ondervinden. Het aantrekken van leerkrachten voor scholen met kansarme leerlingen is moeilijker.

Eerder is in Utrecht geconcludeerd dat het lerarentekort weliswaar niet gelijk verdeeld is over de stad, maar dat niet simpelweg gesteld kan worden dat het (alleen) kansarme leerlingen extra raakt.

13. Hoe duidt het college deze conclusie op basis van de meest recente informatie over de Utrechtse situatie?

Bij de verdediging van dit proefschrift werd Dieuwke Zwier bevraagd door professor Louise Elffers, de voorzitter van de Onderwijsraad.⁴ De vragen die Elffers stelde geven stof tot nadenken. Zij betwist namelijk dat, waar het gaat om de keuze voor een middelbare school en of segregatie op basis van SES-scores of culturele achtergrond, dit géén onbedoeld effect is, zoals Zwier het noemt, maar dit juist vaak een bewuste keuze of doel van de keuze van ouders is. Daarop doorredenerend helpen informatie en bewustwording dan niet om tot minder gesegregeerde scholen te komen. Zwier bevestigt dit in haar beantwoording. Dit zou vragen om een andere aanpak om om te gaan met onderwijsconcepten dan wanneer dit een onbedoeld effect was.

Zwier toont aan dat er een relatie is tussen onderwijsconcepten en schoolsamenstelling (breed of homogeen) en de aantrekkingskracht op bepaalde groepen ouders. Dit bevestigt een patroon dat we ook in Utrecht al langer zien.

Binnen de Utrechtse Onderwijs Agenda worden het bestrijden van onderwijssegregatie, het bevorderen van integratie, het bevorderen van inclusief onderwijs in de werkagenda 2024-2027 als prioriteiten benoemd, mede vanwege de wettelijke taak.

14. Welke conclusies verbinden de partners binnen de UOA aan de bevindingen van Zwier?
15. Kan het college zorgen dat de conclusies van dit onderzoek niet alleen besproken worden binnen de UOA maar ook de scholen binnen de schoolbesturen?

De fracties hebben eerder gemerkt dat kennis over onderwerpen die een thema zijn binnen de UOA en/of de gemeenteraad, zoals bijvoorbeeld schoolkosten, lang niet altijd landen bij scholen en schoolleiders. Zeker in dit geval lijkt het ons erg nuttig als alle VO-scholen kennisnemen van dit onderzoek.

16. Kan het college via de UOA zorgen dat dit onderzoek gedeeld wordt met alle relevante partners en zeker met alle VO-scholen?

Gesteld door:

1. Hester Assen, PvdA
2. Maartje Vermeulen, GroenLinks
3. Venita Dada-Anthonij, D66

⁴ [Rhythms of Class|Socio-Economic Disparities and Peer Dynamics in Secondary School Choice - \(Agnietenkapel - Live\) - 28-1-2025](#)

--